

GENERAAL CRAHAY: De toekomstige drink- en industriewater-voorziening in België

In zijn openingstoespraak op de studiedagen 1967 van de Belgische Nationale Vereniging der Waterleidingbedrijven op 26 oktober 1967 te Luik heeft generaal Crahay, koninklijk commissaris voor het waterbeleid, o.m. het volgende verklaard:

De laatste volledige statistieken der waterproducenten waarover wij beschikken, namelijk de statistieken van het jaar 1965, geven het volgende beeld:

	miljoen m ³
De NMDW produceerde	76,5
De leden van de NAVEWA	235
De intercommunale maatschappijen en de regies welke niet bij de NAVEWA aangesloten zijn	33,5
in totaal	345

geproduceerd door 63 maatschappijen en regies.

Buiten deze belangrijke organismen welke aan de Administratie van Volksgezondheid tamelijk geldige inlichtingen verschaffen, zijn er nog ongeveer 500 gemeenten die beschikken over een waterdienst in embryonnaire toestand; deze diensten zijn min of meer goed ingericht; ze worden bevoorrad door plaatselijke bronnen of winplaatsen; zelden zijn ze met andere netten verbonden.

De gemeenten met drinkwaterbevoorrading hebben een gezamenlijke bevolking van bijna 8,5 miljoen inwoners, doch een zeker aantal inwoners ervan zijn nog niet aangesloten.

Op 1 januari 1966 waren er 588 gemeenten met in totaal ongeveer een miljoen inwoners, die over geen waterdienst beschikken.

Tijdens de eerste maanden van 1967 stelde men te Ukkel vast dat de regenneerslag 54 mm beneden normaal was, terwijl voor de 12 maanden welke 30 juni 1967 voorafgingen er een overschot van 84 mm werd geregistreerd.

Welnu, overal in de kranten kon men klachten lezen over de moeilijkheden en de beperkingen welke in talrijke gemeenten waren opgelegd, en dan voornamelijk in de gemeenten met een waterdienst in embryonnaire toestand.

Er werd zelfs gezegd:

„Welk nut heeft het een Koninklijke Commissaris voor het Waterbeleid te hebben, indien wij tot zulke toestanden komen?”.

Verwacht men dan van mij dat ik mirakelen zal doen, en dat ik ten behoeve van de kortzichtige gemeenten het water zal doen opwellen uit de bodem der Ardennen of van de kuststreek, — zoals Mozes dit deed door met een stok op een rots te slaan in de Sinaiwoestijn?

De gemeentelijke zelfstandigheid staat ongetwijfeld in de Grondwet geschreven, doch reeds in 1913 stelde de Regering er weinig vertrouwen in.

Het is geenszins mijn bedoeling in alles de eenvormigheid na te streven. Het is immers bewezen, — en uwe maatschappijen zijn er levende voorbeelden van — dat in vele gevallen het provinciaal en gemeentelijk initiatief merkwaardige resultaten heeft weten te bereiken; dat het talrijke en zeer verscheiden opleveringsbronnen heeft aangesneden, en voor moeilijke ogenblikken over de gewenste reserves en interconnecties beschikt.

Is voor tal van kleine intercommunale en gemeentelijke regies het ogenblik niet aangebroken om te verzaken aan een illusoire zelfstandigheid en om onze nationale leuze „Eendracht maakt macht” in toepassing te brengen?

Enkel in de schoot van belangrijke groeperingen is het mogelijk kostelijke werken te ondernemen en de noodzakelijke reserves aan te leggen om aan moeilijke perioden het hoofd te bieden.

Bij onze noorderburen verminderde het aantal lokale distributiemaatschappijen van 164 in 1949 op 138 in 1963. Op dit laatste tijdstip was 96 tot 97% van de bevolking aangesloten.

Ons land heeft de plicht ook water te verschaffen aan de gemeenten die er nog niet over beschikken, doch er dient tevens een poging tot rationalisatie ondernomen, en de verouderde, onvoldoende en dikwijls onhygiënische distributiestelsels dienen te worden heergroepoepoerd.

Het is door een steeds nauwere samenwerking met alle waterdiensten dat wij de weg van de vooruitgang moeten inslaan.

De grondslagen van deze vooruitgang zijn de volgende:

- een betere kennis van onze reserves aan grond- en oppervlaktewater;
- een bestendige verbetering van de exploitatietechniek en dit zowel op het gebied van de waterwinning, het transport, de behandeling als van de distributie;
- een standaardisering van de materialen welke onze industriële moet toelaten grotere reeksen te produceren, en bijgevolg de aankoop tegen voordeliger voorwaarden door de distributiemaatschappijen moet mogelijk maken.

Ook op dit laatste punt komt ons een aanwijzing uit het Noorden. Onze Nederlandse vrienden hebben het „Keuringsinstituut voor Waterleidingartikelen” opgericht.

Door dit instituut wordt het materiaal en het materieel voor de waterleidingbedrijven onderzocht en gekeurd. Het aan-

wenden van apparaten en materialen van goede kwaliteit door de waterdiensten en verwante organismen wordt aldus in de hand gewerkt. Het behoort daarenboven tot de opdrachten van het instituut wetenschappelijke onderzoeken uit te voeren, de samenwerking tussen de laboratoria van de waterdiensten te bevorderen, en de diensten welke over geen laboratoria beschikken deelachtig te maken aan de vruchten hiervan.

De industriële en handelaars trekken hieruit ten andere ruime voordelen, want zij kunnen hun inspanningen richten op de beste producten en hun stock tot een kleiner aantal gestandaardiseerde producten herleiden.

Er bestaan nog andere domeinen waarop een betere samenwerking en een standaardisering der methoden hoogst wenselijk zijn.

Ik bedoel hier de statistische gegevens welke door de meeste grote maatschappijen in hun jaarverslag worden gepubliceerd, en die van het hoogste belang zijn om een algemeen overzicht te verkrijgen over de drinkwaterbevoorrading in ons land.

Het merendeel van deze verslagen is belangwekkend. Het is echter moeilijk ze te ontleiden met het oog op het verkrijgen van een totaalbeeld over de toestand van ons land inzake drinkwater.

Een lijst met de desiderata van het Koninklijk Commissariaat werd aan de NAVEWA overgemaakt. Ik zal U niet lastig vallen met de details; ik vestig er enkel uw aandacht op dat het wenselijk ware volgende gegevens op een rationele wijze mede te delen:

- de bronnen;
- de leveringen;
- de bevoorradde bevolkingsgroepen;
- de gemiddelde-, punt- en specifieke debieten;
- de verliezen;
- de gemiddelde kostprijzen;
- de gemiddelde verkoopprijzen.

Ik zou het mij euvel duiden in deze uiteenzetting slechts desiderata te doen kennen. Veeleer stel ik er prijs op tevens in enkele woorden de projecten van het Koninklijk Commissariaat ter verzekering van de toekomstige behoeften van het land inzake drinkwater toe te lichten. Hier, in het prachtige landschap van Namen, aan de samenvloeiing van Maas en Sambre, bevinden wij ons op het brandpunt van het probleem.

Stroomopwaarts Namen wordt de Maas nog ingedeeld in klasse 1, d.i. dat het water van deze stroom na behandeling als drinkwater moet kunnen dienen.

De Brusselse Intercommunale Waterleiding verkreeg onder zekere voorwaar-

den toelating om hier water af te nemen. De Samber daarentegen wordt sterk verontreinigd door de stedelijke en industriële agglomeraties welke zij doorkruist.

Na haar samenvloeiing met de Samber doorkruist de Maas het Luikse bekken en voedt het Albertkanaal, dat op zijn beurt drinkwater levert aan Antwerpen.

Het grote probleem bestaat erin, zelfs gedurende de droogste jaren, aan de Maas een debiet van 50 m³/seconde te verzekeren ter hoogte van het Albertkanaal. Om de vereiste bijkomende waterhoeveelheid aan de Maas te kunnen leveren, hebben wij berekend dat een reserve van 200 miljoen m³ stroomopwaarts Namen nodig is.

Op dit ogenblik zijn drie mogelijkheden ter studie:

1. een complex van stuwdammen op de Eau d'Heure in de nabijheid van Silenrieux; dit complex met een capaciteit van ongeveer 60 miljoen m³ zou tevens toelaten de Samber gezond te maken en te regulariseren;
2. een stuwmeer van bijna 100 miljoen m³ op de Lesse, stroomopwaarts Daverdisse;
3. een stuwmeer op de Hermeton, waarvan de capaciteit nog niet is vastgesteld.

Dank zij deze stuwmeren, en dank zij de Maas, het Albertkanaal en de leidingen welke vanuit het Naamse het water naar Brussel, Gent en de kuststreek voeren, zullen wij kunnen tegemoetkomen aan het grootste deel van 's lands behoeften tot 1980.

Het dient evenwel onderstreept dat de ondergrondse waterlagen in grote mate zullen moeten bijdragen om de lokale behoeften te voldoen.

Aangezien echter in beide Vlaanderen deze lagen niet erg rijk zijn, wordt voorzien op de plaatsen waar zulks mogelijk is, het oppervlaktewater dat gedurende een gedeelte van het jaar vrijkomt, te benutten.

Een spaarbekken van 5 miljoen m³ is in aanbouw te Kluizen, ten Noorden van Gent, en een tweede van 3 miljoen m³ wordt voorzien op de Blankaart, ten zuiden van Diksmuide.

Het is U bekend dat een verhoging van de stuwdam van de Gileppe in uitvoering is ten einde de capaciteit van dit meer te verdubbelen en te brengen op 27 miljoen m³, en aldus de bevoorrading van de streek van Verviers te verzekeren.

Melden wij ten slotte dat de stuwdam van Niarumont, met een vermogen van 3 miljoen m³, de bevoorrading zal toelaten van de gemeenten der Ardeense hoogvlakte die op dit ogenblik over geen drinkwater beschikken.

Ziedaar welke werken worden uitgevoerd of gepland ten einde te beantwoorden aan de waterbehoeften der jaren 1980.

Wij denken ook aan de behoeften van het jaar 2000. Er zullen echter nog enkele jaren moeten verlopen alvorens wij zullen weten of de ontzouting voor de stre-

ken nabij de zee of nabij brak water een méér economische oplossing zal blijken te zijn dan wel de aanvoer over grotere afstanden.

Dit is een vraagstuk dat onze kinderen zullen moeten oplossen voor onze kleinkinderen.

Laten we nochtans hopen dat onze generatie zal begrijpen hoe belangrijk het is dat wij nu reeds bepaalde beslissingen treffen opdat men van ons niet zou kunnen zeggen: „Zij hebben groene druiven gegeten en de tanden van hun kinderen zijn erdoor aangetast”, aldus generaal Crahay.